Echo Artystyczne

Organ Polskiego Związku Artystów Widowiskowych

PISMO INFORMACYJNE, POŚWIĘCONE SPRAWOM ARTYSTÓW TEATRÓW ROZMAITOŚCI, KABARETÓW Lit. Art. ESTRADY, ARENY i KINO-VARIETÉS.

Rok VII. WARSZAWA — STYCZEŃ 1930 R. **Zeszyt 1.**

Echo Artystyczne

Organ Polskiego Związku Artystów Widowiskowych

PISMO INFORMACYJNE, POŚWIĘCONE SPRAWOM ARTYSTÓW TEATRÓW ROZMAITOŚCI, KABARETÓW Lit. Art. ESTRADY, ARENY i KINO-VARIETÉS.

Rok VII. WARSZAWA — STYCZEŃ 1930 R. **Zeszyt 1.**

Pod znakiem stabilizacji.

Rok 1930 rozpoczynamy pod znakiem stabilizacji szeregu dokonanych prac. Do najpoważniejszych należy „ustabilizowanie" Umowy Zbiorowej. Odbyte dotychczas konferencje w tej sprawie z ekspozyturami Pozedu t. j. śląską i małopolską, (o czem zamieszczamy sprawozdanie w kronice niniejszego numeru) dały wyniki pozytywne i wzmocniły dotychczasowy stan rzeczy. Twierdzono bowiem, że Umowa Zbiorowa istnieje, jako umowa prywatnych dwóch kontrahentów, - a kto się z niej wyłamuje, musi być bezwzględnie ukarany. Przypuszczamy, że i ekspozytura warszawska zajmie podobne stanowisko, nie mówiąc już o samym Zarządzie Gł. Pozedu, który przedewszystkiem na straży własnych interesów twardo stać powinien.

Do następnych należy uregulowanie stawki podatku osobisto-dochodowego, wzgl. po odliczeniu jakiego procentu gaży na wydatki związane z wykonaniem zawodu, powinien być obliczany podatek od uposażeń. Chodzi w tym wypadku o jednolitą ustawę na wszystkie województwa, gdyż jak dotychczas, Poznańskie nie orjentuje się dobrze w rozporządzeniu P. Ministra Skarbu o ulgach podatkowych dla artystów z dnia 12 października 1929 r. Konferencja przedstawicieli Pozedu, odbyta na ten temat w tamt. urzędzie podatkowym wypadła narazie dla nas niepomyślnie, to też zniewoleni jesteśmy do tej sprawy jeszcze raz powrócić, udając się wraz z zastępcą prawnym C. O. Z. Z. P. U. wprost nawet na audjencję do P. Ministra Skarbu.

Poza tem, do ważkich spraw należy ostateczne unormowanie stosunków w pośrednictwie pracy dla artystów widowiskowych, które zdemoralizowane zarobkowem biurem p. Kubickiej, pod kier. pp. Kremera i Witenberga, zostały ogromnie skomplikowane. I w tym wypadku ostateczne położenie kresu dotychczasowym anomaljom połączone jest z intensywną pracą Zarządu Gł. o czem wiedzieć powinni wszyscy członkowie Polzawidu, jak również współdziałać we wszelkich naszych poczynaniach, powziętych w celu uzdrowienia stosunków w tej dziedzinie panujących, a zmierzających ku dobru Pol. Z. A. Wid

Gdy weźmiemy pod uwagę szereg drobnych spraw, poruczonych Zarządowi Gł. przez VIII Walny Zjazd do przeprowadzenia, będziemy mieli całokształt nawału zadań, wymagających już rychłej realizacji.

Jakkolwiek zatem wierzymy w współpracę wszystkich naszych człon-

ków, to jednak jest nam przykro, że i rok 1930 rozpocząć również musimy zawieszaniem i skreślaniem szeregu członków za ... niepłacenie składek. Trudno!... Na usprawiedliwienie mamy to, że nawoływania okólnikami nie odniosły pożądanego skutku. Jeśli Polzawid utrzymać musimy dziś sami i nie oddawać się na łaskę losu, wzgl. jakiś przypadek wpłynięcia poważniejszej kwoty, to temsamem musimy przeprowadzić i „stabilizację" punktualnego wpłacania składek członkowskich.

Redakcja,

Pamiętajcie o wpłacaniu składek pogrzebowych i wykupienie znaczka pogrzebowego № 14.

HUMOR i HUMORYŚCI.

Humor (z łacińskiego = *wilgoć, płyn)* był początkowo terminem powszechnie używanym w dawnej *medycynie;* obecnie jeszcze w anatomji człowieka jest mowa n. p. o „humorze" *Morgagniego,* kiedy bierze się pod uwagę *przezroczysty płyn w oku,* mający ten sam współczynnik załamania światła, co soczewka, a wypełniający pustą przestrzeń pomiędzy soczewką (lens crystallina), a błoniastą torebką (capsula lentis), która ją niedokładnie obejmuje. Lekarz grecki, *Hippokrates* (IV w. przed Chr.), dopatrywał się w ciele ludzkiem *czterech żywiołów* czyli *wilgoci,* którym przypisywał charakter czterech temperamentów. Temi wilgociami były według niego: *krew, flegma, żółć biała i żółć czarna.* W starożytności też wzięła swój początek teorja lekarska zwana *humoryzmem,* która wszelkie objawy życia tłumaczyła dobrem lub złem działaniem humorów w ciele ludzkiem.

Stąd też poszedł zwyczaj określania dobrego lub złego usposobienia przez *„zły"* lub *„dobry"* humor, uznając tem samem, że objawy zewnętrzne gniewu, złości czy pogody i wesołości, pozostają w ścisłym związku z psuciem się lub dobrym stanem przeważających w danym organizmie *soków i płynów* (humorów)

Później poczęto objawy zewnętrzne wesołości lub gniewu przypisywać wewnętrznej sile duchowej i charakterowi człowieka, a nie przyczynom *fizjologicznym.* Jedne przyczyny zostały zastąpione drugiemi, natomiast sposób wyrażania się pozostał ten sam. Zródła pogody duchowej, odbijającej się na zewnątrz na obliczu człowieka, dopatrywali się już w starożytności cynicy i stoicy w autonomji i autarchji świadomości moralnej Przykładem tej niezawisłości moralnej był cynik *Diogenes,* u którego silne poczucie wewnętrznej pewności wyrażało się w pogodzie ducha i płynącym z niej wysokim *dowcipie,* często wielce *drastycznym,* ale bardzo celnym. Tę niezawisłość moralną i swobodę zdobył drogą wyrzeczenia się wszelkich dóbr życiowych.

Wesołość, jako powszechny wynik *wewnętrznej swobody,* osiąga się również na drodze, jaką wskazywał i szedł *Sokrates* (przez *majentykę* (położnictwo) duchową do dobra i szczęścia, a tem samem do samowystarczalności wewnętrznej. Słusznie też *Höffoling* („Humor, jako poczucie życia") nazwał Sokratesa jednym z największych *humorystów.* Jeżeli się teraz weźmie pod uwagę stosunek, jaki podobnych ludzi wiąże z drugimi (Sokrates uważał siebie za posłannika bogów, celem urzeczywistniania dobra wśród ludzi), zobaczymy, że nacechowany on będzie głębokiem *zrozumieniem słabości ludzkich,* chęcią podniesienia drugich i pełen będzie współczucia dla nieszczęścia bliźnich. Ten wyższy jednak punkt patrzenia się na życie i ludzi podobny będzie do tego, z jakiego my obserwujemy zabawy, prace i kłopoty istot małych i słabych: będziemy się wówczas uśmie-

chać pobłażliwie, jak uśmiecha się dobrotliwie filozof, patrząc się na zabiegi zwykłych zjadaczy chleba.

Po uwzględnieniu dopiero tych wszystkich czynników zarysuje się swoisty charakter *pojęcia humoru*. W najwłaściwszem słowa znaczeniu oznacza humor zatem takie subjektywne ustosunkowanie się względem świata i ludzi, dla którego *śmieszna strona życia* nie będzie budziła antypatji, lecz *współczucie i wyrozumienie. Komizm* zadowala się wydobyciem na jaw i ośmieszeniem *braków, wad* (ogólnie: niemocy), *humor* ponadto darzy gorącem *uczuciem* przedmiot śmiechu, pragnie dopomóc, wznieść ku sobie. Kiedy komizm jest *„najdawniejszym krytykiem i buntownikiem, zakapturzonym i chytrym demokratą, który niczego nie uszanuje i dla którego niema nic świętego"*, jak o nim powiada *Irzykowski, humor* oznacza stałą dyspozycję wewnętrzną, zabarwiającą w szczególny sposób charakter, a opierającą się na *pogodzie ducha* i świadomości dobrej woli. Styka się z komizmem na drodze bystrej obserwacji lecz kiedy komizm bezlitośnie w sposób trzpiotowski chłoszcze ułomności śmiechem, humor *„uśmiecha się przez łzy"*; jest *przyjacielem ludzi* i na świat spogląda okiem nie urągającego się jego śmiesznościom ale ubolewającego nad niemi; widzi w nim więcej *słabości*, aniżeli złej woli, więcej *głupstwa* aniżeli *zepsucia i zbrodni*. Stąd też, kiedy *komizm* jest jedynie wypływem *obserwacji i rozumu, humor* nadto zasila swe źródła *dobrem sercem*, nieobojętnem na widok niedoli. Humor jest udziałem tych zdrowych natur które nie lubią się roztkliwiać ani nad sobą ani nad drugimi i potrafią ośmieszyć, ale ośmieszyć z serca to, co jest śmieszne i wymaga naprawy. Humor ukrywa własny ból i cierpienie pod wielkodusznie pojętym płaszczem *wesołości*. Dobrym przykładem takiego humoru są *filmy*, których bohaterem jest *Chaplin* (np. film: «Cyrk»).

Tak zatem *humor i humorystów*, w odróżnieniu od *komizmu i komików* cechuje stanowisko wybitnie indywidualne, przepojone rzewnem, chociaż w objawach skąpem, *uczuciem*.

Pojęcia humoru na oznaczenie rodzaju *literackiego* pierwszy raz wprowadzili *Anglicy* (*Stern i Swift*) i Anglję też powszechnie uznaje się za kolebkę *humorystów*. W w. XIX do najcelniejszych humorystów angielskich zaliczono D*ickensa i Thackeroya*. Od Anglików przejęli humorystyczne pióro *Niemcy* (najznakomitszy na tem polu w Niemczech *Jean Paul*.) Z pomiędzy pisarzów romańskich krytycy jedynie *Cervantesowi* przyznali zaszczytne miano humorysty. U nas, począwszy od *Reja*, utwory wielu poetów i pisarzy *(Pasek, Potocki, hr. Skarbek, Placyd Jankowski, Ign. Chodźko, Wilkoński, Wilczyński)* zabarwiało swoje utwory pierwiastkiem *komizmu rubasznego*, natomiast *humorystów* znaleźlibyśmy niewielu, a bodaj czy całkiem nie odosobnionych — *B. Prusa i Jana Lama*. Lam skłania się zazwyczaj ku *satyrze*, przechodzącej często w *sarkazm i karykaturę*, Prus przepaja swój humor głębokiem *uczuciem bólu* (począwszy od nowelki: *„Antek".)* Nie kto inny także, lecz *Prus potępia rubaszny komizm polski* i jego *płytkość* mówiąc, że kiedy humor *Anglików*, pełen rzewnego *uczucia i melancholji*, kształci, jak cała literatura angielska; *niemiecki* posiada zabarwienie *filozoficzne, francuski* odznacza się *subtelnym dowcipem* — jedynie *polski „ma na celu żołądek i trawienie, wstrząsając oponą brzuszną"*. Pomimo, że sam był humorystą urodzonym i niejeden tłusty koncept w swych utworach przemycił powodując się widocznie gustem czytelników, potępiał sam siebie za komizm i humor, nie omieszkając i czytelnikom dociąć przy sposobności: (*„Dobry humor jest jak oset: kaleczy przyzwoicie uformowaną gębę, a cieszy ostów"*).

Z biegiem lat zakorzenił się zwyczaj posługiwania się wyrazem *„humor"* w najbardziej codziennem znaczeniu Nie tylko lada *koncept*, lada *dowcip*, liche piśmidło satyryczne czy przebłyski komizmu w czyimś (przez przypadek) utworze literackim, zaczę-

to szumnie nazywać *„humorem"* lecz wyświetlano ten wyraz przez nadużycie go w nazwie czyichś *chimer* (bynajmniej nie mam na myśli kobiet...)— *złym humorem.* A już pierwszego lepszego *jowialistę, dowcipnisia, satyryka lub karykaturzystę,* uważa się za wielki obowiązek nazwać — *humorystą*; zapominają o tem, że dobry wielki humorysta — twórca powinien się, w myśl tego, co już wyżej zaznaczyłem, odznaczać się nietylko zręcznością w posługiwaniu się przy tworzeniu wszystkiemi efektami, któremi operuje skutecznie komizm, ale, poza wielkiemi zdolnościami epickiego przedstawiania życia w konstrukcji artystycznej i siłą myśli społecznej, powinien z nieopisaną zręcznością naświetlić swój opis *tkliwością i delikatnością uczucia,* które, jak się wyraził *Makuszyński,* spływałoby po jego piórze złotym promieniem prawdziwej miłości ludzi i życia. Nie może on być niczyim sędzią, lecz pod jednym kątem swoją i drugich osobistość oświetlać. Takie właśnie stanowisko powinno tłumaczyć w nim i tę łagodną rzewność i tę pustotę, co śmiejąc się ze łzami w oczach i żartując, drżącyn od wzruszenia głosem, pod maską głęboko pomyślanej swobody, ogłasza wnioski i konkluzje, przyjętym wyobrażeniom diametralnie przeciwne, a przecież po bliższem wejrzeniu pełne *zdrowego sądu i nauki.*

Nawet u tak nielicznych prawdziwych humorystów nie znajdziemy jednolitego pasma humoru. Przepycha się na miejsce humorysty jaskrawy *arlekin groteski lub komizmu,* dopóki nie usunie go znowu na bok prawdziwy przypływ wielkiego natchnienia. Jest to świetnym dowodem na to, że humor jest takim atrybutem geniuszu w zakresie literatury jak zdolność doboru farb i kolorów w zakresie malarstwa. Należy również zaznaczyć że stanowisko humorystyczne posiada swoją odrębną formę ekspresji, która, jak i inne sposoby wypowiadania się (stylu), łączy się z pewnemi rodzajami ulubionych indywidualnych emocyj.

Dla — zbędnego zresztą — podkreślenia racji stanowiska humorysty dodajemy jeszcze, że branie wszystkiego zawsze na serjo kryje w sobie z jednej strony niebezpieczeństwo robienia ze wszystkiego bożyszcza, z drugiej zaś — jest bądź co bądź jednostronnem ujęciem życia. Wszystkie rzeczy uniwersalne muszą w sobie zawierać jakieś pierwiastki komizmu. Wynika stąd, że zmysł komizmu nieodłączny oczywiście od humoru, wiąże się nietylko z formą myślenia i ekspresji, ale z kwestją poglądu na świat i zdolnością objektywnego ujmowania objawów życia.

Nie jest wypływem przypadku ta okoliczność, że *humoryści* zazwyczaj schodzą na *doliny społeczne* i tam, wydobywając na jaw *śmiesznostki* zastygłych form życia, oświetlają w sympatyczny sposób i skryte dla oka zalety. *Komik* znajdzie swoje żniwo *wszędzie* i nie omieszka ostrym sierpem komizmu ściąć obfitych kłosów — pustych. Jego racjonalistyczny punkt widzenia i brak silniejszego zaangażowania uczuciowego, pozwolą mu z równem powodzeniem śledzić za niemocnym wyglądem osób i rzeczy tak na nizinie, jak też wyżynie społecznej. Humorysta natomiast lubi — i zazwyczaj zachodzi do maluczkich aby się dobrotliwie nad niemi roześmiać, a czasem pod szatą śmiechu skryć ból dojmujący; wobec ludzi wysoko postawionych przedzierżga się zwykle w *satyryka, karykaturzystę,* a nierzadko także *cynika i sarkastę.* Tej też okoliczności zawdzięcza nasza literatura perły prawdziwe wielkiego humoru, jakie lśnią na licznych stronicach twórczości *B. Prusa.* Bez przesady bowiem można utrzymywać, że wielkiego humorystę w Prusie powołał do życia gorący i zawołany *społecznik-demokrata.*

Dla ogólnego nakoniec ujęcia i zaokrąglenia wszystkich pokrótce naznaczonych cech stanowiska, jakie zajmuje względem życia i świata humorysta, dodajmy do pobieżnych uwag zdanie Chestertona, jednego z angielskich humorystów: *„Jeśli człowiek nie jest w części humorystą, jest tylko w części człowiekiem".*

ś. † p.

IRENA JANISZEWSKA

RZECZYWISTY CZŁONEK „POLZAWIDU"

Po długich i ciężkich cierpieniach zmarła dn. 4 stycznia 1930 roku przeżywszy lat 24.

Cześć Jej pamięci!

Zarząd Główny Pol. Z. A. Wid.

I znów śmierć, ta nieubłagana wykonawczyni wyroków Wszechmocnego wyrwała nam jedną ze służebnic «Muzy.»

Ś. p. Kol. Irena Janiszewska zgasła w kwiecie wieku, przeszedłszy uprzednio gehennę cierpień.

Czytając ten nekrolog przesuwa nam się mimowoli przed oczyma, jak w kolejdoskopie, całe życie artysty widowiskowego.

Warunki pracy, walka o chleb codzienny w postaci kontraktu, nocna praca, która pożera całe siły jego, a często nieposzanowanie pracy tej przez słuchaczów, daje mu wiele goryczy i ciężkich chwil w zawodzie.

Zawód nasz jest bardzo ciężki, nie ulega wątpliwości, lecz artysta widowiskowy pomny jaką rolę odgrywa i jeszcze odegrać musi w społeczeństwie, staje zupełnie świadomie do egzaminu pod sztandarem Pol. Zw. Art. Widowiskowych, ufny że plony pracy jego nie pójdą na marne.

Ś. p. kol. Janiszewska przez cały czas należenia do Związku, starała się nie tylko wykonywać jego zarządzenia, lecz współdziałając z Zarządem, przyczyniła się również wiele do rozwoju Organizacji.

Odeszła więc spełniwszy w zupełności swoją powinność jako członek «Polzawidu »

CZEŚĆ JEJ PAMIĘCI!

Te-Or.

KOMUNIKATY.

OKÓLNIK Nr. 15.

Na skutek rozporządzenia Komisarjatu Rządu m. st. Warszawy postanawiającego zmianę tekstu pierwszej strony naszych legitymacyj w przeciągu dni 14-u, wzywa się wszystkich członków o natychmiastowe przesłanie do Związku swych legitymacyj. (nowych i starych) listem poleconym, lub za pośrednictwem delegatów, celem poczynienia w nich odpowiednich zmian.

Legitymacje wspomniane będą w przeciągu 24 godzin odesłane z powrotem.

Zawiadamiamy po raz ostatni, że za kontrakty zawierane za pośrndnictwem obcych związków, wzgl. agentów obcych organizacji, między innymi przez pp. Grodzyńskiego i Orwicza żadnych odpowiedzialności nie bierzemy, a członków naszych za wyłamywanie się skutkiem powyższego,

z pod rygoru organizacyjnego, pociągniemy do surowej odpowiedzialności.

Egramin odbyty d. 12 grudnia b. r. w teatrze „Momus“ w Warszawie dał wynik następujący:

Zdali: (jednogłośnie)

Marja Szrajner,
Maciej Orda.

(większością głosów)

Kazimierz Łyżwa (Michałowski),
Wanda Maliszewska (Borska),
Eugenja Brokardówna,
Marja Karczmarczykówna (Rysia Kryńska),
Nina Janiszówna,
Eugenja Fedorczykówna,

oraz na kandydatkę:

W. Drygalska (Danecka).

Niewymienieni egzaminu nie zdali.

Decyzją Zarządu Gł. z dnia 23-go grudnia 1929 r., zostali przyjęci w poczet członków rzecz.

Dobkowska Dora
Kaczorowski Antoni.
Gusé Jadwiga (Gusson Sonia)
Blum Kazimierz (Blumsky's),
Michejewna Nina (Blumsky's),
Jasłowski Tadeusz (Arion),
Kadulska Mażenna,

w poczet kandydatów:

Militsch Eli (Milis),
Szymańska Stanisława,
Kwiatkowska Marja
Zalewska Marja.

ZAWIESZENI

na podstawie § 17 stat. (niepłacenie)

Karasińska Marja
Juljanowski J.
Stanisławski Jan
Lubicki Stefan
Walewska Mila
Różański Wilhelm
Zamorska Julja
Werden Ella
Szpakowska Jasia
Jerańska Jadwiga
Janiszewski Antoni
Gardanow Sergjusz
Zalewska Irena
Ordon Mieczysław
Zielińska Roma
Mirski Miecio
Garina Anastazja
Sulikow Jerzy
Zenita Mia
Valery Konst.
Karkowski P.
Alwarys Zofja
Łobanowa Stanisława
Horliczówna Marja
Grey Ryta
Eddi Edward
Sielska Janina
Makowska Anna
Kwiecińska Niuta
Jaśkowski Edward
Maliszewski Władysław
Gdyczyński Władysław
Zaniecka-Romejko Zofja
Stański-Estelewski.

SKREŚLENI

na podstawie § 17 stat. (niepłacenie)

Masalska Zofja
Sławina Marja
Klasse Ellen
Jurhan - Zabłobk
Jurhan Jerzy
Ordings-Bono
Grabińska Stefanja
Jegerówna Halina
Rojewska Nina
Górska Marja
Sokołowski St., Miletz
Dorotea Lucy
Milis Jan

oraz decyzją z dn. 8 I. 1930 r.

Janiszewska Irena
z powodu śmierci.

Przypominamy, że w myśl Umowy Zbiorowej § 7 I.

a) „o ile gaża obliczona jest dziennie, ma artysta ją otrzymywać codziennie bezpośrednio po programie, względnie najpóźniej następnego dnia przed występem.„

Zarząd Główny

Pol. Z. A. Wid.

Z naszych placówek.

BIAŁYSTOK. W kino-varietés „Moderne” i „Apollo” występy artystów widowiskowych.

BIELSKO. W „Tabarin” i „Eden” występy sił krajowych i zagranicznych.

BRODNICA. W „Strzelnicy” program dancingowy.

BRZEŚĆ n/B. Występy artystów widowiskowych w restauracji „Renesans.”

BYDGOSZCZ. W varieté „Maxim” i „Oaza” występy artystów widowiskowych.

CHEŁM. W kino-varieté „Corso” występy artystów Pol. Z. A. Wid.

GDYNIA. W „Domu Kuracyjnym”, i „Kaszubskim“ występy artystów krajowych i zagranicznych.

GRUDZIĄDZ. W „Mazurce” dancing tow. z występami artystów.

INOWROCŁAW. W rest. hotelu „Pod Lwem” dancing-kabaret.

KALISZ. W rest. „Europa”, „Wypiszczykowej” i „Savoy”, programy kabaretowe.

KATOWICE. W „Trocadero”, „Moulin Rouge”, „Apollo”, „Atlantyk” i „Eldorado” występy artystów krajowych i zagranicznych.

KIELCE. Występy artystów Polzawidu w kino-varieté „Palace.“—

KOWEL. W „Ognisku Polskiem“ występy artystów widowiskowych.

KRAKÓW. W „Moulin Rouge” program kabaretowo-dancingowy — występy artystów krajowych i zagranicznych. W „Teatralnej” i „Mirażu” dancing tow. i popisy solowe.

KRYNICA. W „Bagateli“ program kabaretowo-dancingowy.

LUBLIN. W kino-varietés „Corso” występy artystów widowiskowych. W kabarecie „Frascati” program kabaretowo-dancingowy.

LWÓW. W „Casino de Paris” „Warszawa”, „Louvre”, występy artystów krajowych i zagranicznych. W „Imperjal” dancing towarzyski z popisami solistek tancerek.

ŁÓDŹ. W „Grand” i „Manteufel” występy artystów widowiskowych i dancing towarzyski.

ŁUCK. W „Polonji” program kabaretowy.

POZNAŃ. W „Moulin Rouge”, „Nowy Świat”, „Apollo”, „Savoy”, „Splendid”, „Miraż“, „Pawie Pióro”, „Atlantyk“, występy sił krajowych i zagranicznych.

PRZEMYŚL. W kawiarni „Grand“ program kabaretowo-dancingowy.

RÓWNE. Występy artystów widowiskowych w lokalach rest. „Nowy Świat“, „Artel”.

SOSNOWIEC. W „Locarno“ program kabaretowo-dancingowy.

STANISŁAWÓW. W kaw. „Warszawa“ i „Pasaż“ programy kabaretowo-dancingowe.

TORUŃ. „Pod Orlem“ i „Pod Trzema Koronami“ program kabaretowo-dancingowy.

WARSZAWA. W kino-varietés „Mewa“, „Muza“, „Czary“, „Uciecha“, „Kometa“, „Astra“, „Helios“, „Era“, „Lotos,“ występy artystów Pol. Z. A. Wid. Na dancingach: „Bristol“, „Oaza“, „Moulin Rouge“, „Nitouche“, „Varsovie,“ „Wróbel“, występy sił krajowych i zagranicznych. W lokalach „Lij“, „Saski,“ „Victorja“, produkcje kabaretowe.

Cyrk Warszawski pod dyr. Mroczkowskiego cieszy się niebywałem powodzeniem. Prócz pierwszorzędnych atrakcyj, ściąga publiczność turniej zapaśniczy, oraz przedstawienia popołudniowe, urządzane przez kol. Palulisa.

WILNO. W lokalach „Niszkowski“ „Polonja“, „Europa“ programy kabareowe.

ZAKOPANE. U „Trzaski“ dancing tow. z produkcjami tanecznemi solistów.

Przypominamy, że programy złożone z samych sił żeńskich są niedopuszczalne! W każdym programie musi brać udział mężczyzna! (Umowa Zbiorowa § 1, p. f).

ZE ŚWIATA.

BERLIN. Prezes I. A. L. Max Berol-Konorah obchodził 23 grudnia 1929 r. 25-letni jubileusz swej pracy na czele międzynarodowej Loży Artystów. Jubilat, produkujący się niegdyś w światowej sławy numerze telepatycznym i arytmetycznym, zaskoczony został przed 25 laty wyborem na stanowisko prezesa I. A. L. w Berlinie podczas swego engagementu w Indjach, tak, że po ukończeniu jeszcze kilku kontraktów, dopiero objął zaszczytne to stanowisko, które piastuje po dzień dzisiejszy. W dzień jubileuszu otrzymał więc mnóstwo gratulacyj z całego świata. Na tem żmudnem stanowisku życzy Mu Pol. Z. A. Wid., również wytrwania do później starości, oraz dalszej owocnej pracy dla dobra artystów międzynarodowych.

Al. Jolson, sławny, szczególnie z filmu dźwiękowego „Sonny Boy'' został zaangażowany do Variete berlińskiego, które płaci mu olbrzymią kwotę 120.000 marek niemieckich za jeden miesiąc. Jest to najwyższe honorarjum, jakie dotychczas zapłacono za numer kabaretowy. Warszawa miała go sposobność słyszeć w filmie dźwiękowym p. t. Śpiewający błazen.

BELGRAD. Kabaret-variete-dancing „Palace'' najpopularniejsze tamże przedsiębiorstwo rozrywkowe, zaangażowały na grudzień 16 numerów atrakcyjnych. Mile widziane są też numery polskie. Oferty przyjmuje dyr. art. Martin Krampf.

WIEDEŃ. W dniu 9 listopada 1929 r. odbył się tu egzamin nowowstępujących do I. A. O. Egzamin odbył się ze wstępem — sala była przepełniona publicznością. Prócz kandydatów, z których zdało 7 osób, udział brali znakomici tamt. humoryści, ekscentrycy, duety tan. i t. p. Aranżerem spektaklu był prezes I. A. O. Barkay, akompanjował viceprezes H. Steinitz i Rapelm. W. Gibisch, rolę przemówcy objął czł. zarz. G. Breyer.

W cyrku-variete Renz występują obecnie z dużem powodzeniem bracia Fratellini.

BUDAPESZT. Artyści stamtąd powracający przestrzegają kolegów, ażeby w kontraktach wyszczególniali termin płacenia gaży, 31 dzień w miesiącu i prowizje agencyjne. Odnosi się to szczególnie do dyrekcyj „Papagay'' i „Royal-Orfeum.'' Zwłaszcza ta ostatnia posiada pokoje nietylko drogie, ale i zanieczyszczone.

RZYM. Z osobistej inicjatywy Mussoliniego stworzona została w włoskiem ministerstwie robót publicznych specjalna komisja, która ma przeprowadzić „przeegzaminowanie'' teatrów we wszystkich większych miastach włoskich. Zadaniem tej komisji ma być nietylko poprawienie stosunków teatralnych w związku z zapewnieniem większego bezpieczeństwa widzom, lecz i wprowadzenie różnych inowacyj do techniki teatralnej. Komisja rozpoczęła już swoje prace i na wstępie zamknęła teatry miejskie w Messynie i w Neapolu. Zarządy tych miast otrzymały polecenie zburzenia przestarzałych budynków teatralnych i zastąpienia ich nowoczesnemi świątyniami sztuki.

PARYŻ. Prasa paryska donosi, że dniu 20 grudnia z. r. odbyła się tu, w „Theatre des Champs Elysees'' premjera polskiego filmu „Z dnia na dzień,'' osnutego na powieści Ferdynanda Goetla. Film ma tytuł „Marusia'' Na uroczystą premjerę przybyli zaproszeni goście i ambasador polski p. Chłapowski z małżonką.

Głośna artystka francuska Falconetti objęła dyrekcję teatru De l'Avenue, do niedawna prowadzony przez głośnego reżysera i teoretyka teatru p. Gastona Bety. Los, który kazał zwinąć swe lary i penaty p. Baty, może okaże się łaskawszym dla kobiety.

Życzenia noworoczne z Paryża, przesyłają kol. i kol. Janaszkowie, Aleksandryjscy i Budnicki.

MONTPELLIER. Podczas przedstawienia Verdiowskiego „Rigoletta" przyszło wczoraj w operze w Montpelier, we Francji, do antiwłoskiej demonstrancji. Gdy oto tenor paryskiej „Opery Komicznej" Włoch Enrico Mazzi zaczął śpiewać w języku włoskim, został w gwałtowny sposób wygwizdany przez publiczność. Artysta po tej demonstracji odśpiewał arję w języku francuskim, za co spotkała go ze strony publiczności entuzjastyczna owacja.

LONDYN. W ostatnich miesiącach podało się o zwolnienie z wojska kilku młodych artystów angielskich z najstarszych rodów.

Przyczyną wystąpienia z armji były małżeństwa ze znanemi aktorkami. Konserwatyzm feudalnych pułków angielskich jest tak krańcowy, że małżeństwo z aktorką, chociażby najsłynniejszą, jest niedopuszczalne.

NOWY JORK. Znany kierownik teatrzyku „Foljes" p. Ziegfeld, zaproponował rządowi amerykańskiemu, iż zapłaci koszta druku 100 miljonów sztuk znaczków pocztowych pod warunkiem, że władze rządowe pozwolą mu na reprodukowanie na tych znaczkach pięknych „gwiazd" jego operetki. Prasa amerykańska popiera propozycję Ziegfelda, przypominając, iż również i w Niemczech, jeszcze przed wojną, do obrazu Germanji na znaczkach pocztowych służyła za model sławna diva operetkowa.

W czasie przedstawienia „Dziewczyny Złotego Wschodu" Pucciniego w teatrze „Metropolitan" zaszedł nieszczęśliwy wypadek, któremu uległa słynna śpiewaczka wiedeńska p. Jeritza. Partner jej, zadając śpiewaczce przewidziany cios sztyletem w rolę swą włożył tyle realizmu, iż z całej siły uderzył p. Jeritzę w piersi. Na szczęście sztylet był z drzewa, czemu przypisać należy, iż wypadek nie skończył się tragicznie. P. Jeritza mimo silnego bólu partję swą odśpiewała do końca.

W wytwórni filmowej „Path'e," w czasie nakręcania filmu dźwiękowego zapaliła się taśma celuloidowa. W jednej chwili całe atelier stanęło w płomieniach. Języki ognia objęły 70 aktorów i aktorek, zajętych w czasie nakręcania. Wszyscy rzucili się do ucieczki, niestety gęsty dym utrudniał wyjście z pracowni. W płomieniach zginęło 10 osób, w tem 4 kobiety, a około 20 osób uległo ciężkiemu poparzeniu.

Pożar spowodował niedopałek papierosa.

W Nowym Jorku utworzyło się towarzystwo, które z kapitałem 600 tysięcy dolarów podejmuje kampanję przeciwko jazzowi. Dwaj najwybitniejsi nakładcy muzyczni Fischer i Feist wespół z „National Broadcasting Company" założyli „Radio-Music Company," która ma wytoczyć energiczną walkę wszystkim motywom muzycznym, opartym na tematach jazzowych.

„New Yor Word" donosi, iż znany multimiljoner amerykański Morgan kupił za sumę 500.000 dolarów sławny obraz włoskiego malarza Tintoreta, przedstawiający Apollina i Marsjasa.

Wśród krytyków amerykańskich wywołał poruszenie artykuł wybitnego pisarza niemieckiego, Hermana Keyserlinga, ogłoszony w amerykańskim miesięczniku „Atlantic Monthly." Autor odmawia w nim wartości artystycznych amerykańskiemu humorowi, uważając, że „niema prawdziwego humoru" jeśli intelektualizm nie służy mu za klucz. Humor winien mieć poczucie proporcji, rządzone czułą oceną duchowych intelektualnych wartości." Tego zaś Keyserling nie widzi w Ameryce.

Krytyk „New York Times'u" odpowiada w podnieconym cokolwiek tonie, że tego rodzaju humor jest wyjątkiem wszędzie, a Keyserling nie może dopatrzeć się go w Ameryce, gdyż porównywa najlepsze umysły Europy z najgorszymi Ameryki.

Polskie Towarzystwo śpiewackie „Lutnia" w Nowym Jorku święciło 40-letnią rocznicę istnienia uroczystym koncertem wobec tłumnie przybyłej na uroczystość publiczności. Szereg towarzystw narodowych i społecznych złożył chórowi-jubilatowi życzenia, a „Lutnia" uczciła członków założycieli, wręczając im cenne pamiątki.

Nowy Związek!!!

W „Dzienniku Bydgoskim“ z dn. 5 stycznia 1930 r. ukazała się wzmianka o utworzeniu Pol. Zw. wystawców, widowisk, karuzeli, cyrków rozjazdowych i t. p., którą w całości zamieszczamy.

Przeciw zagranicznym wyłudzigroszom.

Polscy wystawcy widowisk, karuzeli i cyrków rozjazdowych utworzyli związek z siedzibą w Bydgoszczy.

Pod przewodnictwem zaproszonego specjalnie w tym celu przedstawiciela redakcji „Dziennika Bydgoskiego” p. St. Nowakowskiego odbył się dnia 2. bm. w Bydgoszczy zjazd polskich wystawców widowisk, karuzeli, cyrków wędrownych i t. p. Udział zainteresowanych był dosyć liczny.

Po wysłuchaniu fachowych referatów pp. Ostojskiego i Dworskiego, którzy wzywali kolegów do zrzeszenia się celem obrony interesów zawodowych szczególnie teraz w okresie nowego ustawodawstwa przemysłowego i dopuszczania mało pożądanych imprez zagranicznych potoczyła się dyskusja, z której dowiedzieli się zebrani interesujących rzeczy. N. p. niemiecka (zagraniczna) impreza „Luna-Park” wyłuskała kieszenie mieszkańców Bydgoszczy na blisko $^3/_4$ miljona złotych! Do kasy magistrackiej wpłynęła wprawdzie znaczna kwota, bo 18.000 złotych z podatku widowiskowego, lecz to nie wyrównuje strat zadanych kupiectwu miejscowemu, teatrowi i kinom z powodu zmniejszonego obrotu. Cudzoziemscy przedsiębiorcy cyrkowi posługujący się podstawionymi koncesjonarjuszami, wywożą z Polski bajońskie sumy. Władze państwowe i samorządy powinny zezwalać tylko na krajowe imprezy, wówczas i będą one mogły się ulepszyć i dorównać zagranicznym.

Godziwa rozrywka jest ludowi potrzebna tak jak chleb powszedni! „Panem et circenses“ — było dewizą cezarów rzymskich. Historyczno-obyczajowy pogląd na rozwój widowisk na ziemiach polskich od czasów najdawniejszych aż po („ciężkie”) czasy dzisiejsze dał uczestnikom zjazdu red. Nowakowski, zachęcając do utworzenia silnej organizacji przedsiębiorców tejże gałęzi „sztuki.” Wykluczeni być mają wyłudzigrosze, uprawiający hazard, grę w blaszki, w dwie karty i t. p.

Zjazd uchwalił założyć Polski Związek wystawców widowisk, karuzeli, cyrków rozjazdowych i t. p. z siedzibą w Bydgoszczy. Nowy związek wejdzie w porozomienie z istniejącą od 2 lat na G. Śląsku w Królewskiej Hucie pokrewną organizacją „Polzwystu.”

Zarząd bydgoski tymczasowy, zatwierdzony być ma na walnym zjeździe, który odbędzie się w Bydgoszczy w lutym br. Do zarządu należą pp.: Wł. Ostojski prezes, Kazimierz Dworski właściciel cyrku sekretarz, Jan Szulc skarbnik, oraz Jan Jakubczak i St. Kubiak — jako członkowie-doradcy.

Biuro nowego związku mieści się w lokalu p. Kocerki (ogród Patzera) w Bydgoszczy, ulica Św. Trójcy.

KRONIKA.

Echa pogrzebu ś. p. Kol. Janiny Janiszewskiej.

Pogrzeb odbył się w Łodzi, przy udziale b. licznie zebranej publiczności oraz koleżanek i kolegów pracujących na tamtejszych placówkach.

Z ramienia Zarządu Głównego ostatnią posługę Koleżance oddał p. Angneljus, który złożywszy wspaniały wieniec na grobie tejże, wygłosił krótkie przemówienie, podnosząc zasługi Zmarłej.

Wigilja w Polzawidzie. We wtorek dnia 24 grudnia r. z. o godz. 7-me wiecz. odbyła się w Pol. Z. A. Wid. wieczerza wigilijna dla bezrobotnych.

Po okolicznościowem przemówieniu prezesa Staruszkiewicza i przełamaniu się z wszystkimi opłatkiem, odczytano szereg listów i depesz z życzeniami „Wesołych Świąt" od dyrekcyj, kolegów i pośredników. Obowiązki gospodyń przyjęły na siebie koleżanki Zamojska i Zarska z kol. Senkowską na czele dzięki czemu każdy z uczestników czuł się, jak u siebie w domu... Po zapaleniu choinki i odśpiewaniu kilku kolend (między innemi i „Kolendę bezrobotnego" zamieszczonej w świątecznym numerze Echa Art., którą odtworzył udatnie kol. Ordoński, rozdano kilka premji *najbardziej potrzebującym* — (kol. Bolski przyrzekł im również kontrakty) W miłym nastroju przeciągnęła się wieczerza do północy. Uczestniczyło około 30 osób.

Konferencja w sprawie Umowy Zbiorowej. W Katowicach odbyła się dn. 13 grudnia 1929 r. konferencja z tam. dyrektorami w sprawie Umowy Zbiorowej, którą ostatnio w niecny sposób zaczęły podrywać jednostki wrogo dla Polzawidu usposobiono. Na konferencji tej stwierdzono, że Umowa Zbiorowa. jako zawarta między prywatnemi kontraktami *posiada swą moc w całej rozciągłości,* a osoby podrywające ją, pociągane będą do surowej odpowiedzialności. Protokół powyższy podpisali wszyscy tamtejsi dyrektorzy, z ramienia zaś Polzawidu viceprezes Statur i sekr. gen. Ordoński.

Podobna konferencja odbyła się dn. 18 grudnia r. z. również i we Lwowie, gdzie wspomniany protokół zaakceptowano w całej rozciągłości.

Dodać należy, że na powyższych konferencjach przedstawiony był kompromitujący list pp. Kremera i Witenberga, pisany do jednego z dyrektorów w Łodzi.

Zebrania Koleżeńskie. Pod przewodnictwem kol. Waldeza (I A. L.) odbyło się zebranie w Katowicach dnia 14 grudnia r. z. Referat na temat spraw ogólno-organizacyjnych wygłosił sekr. gen. kol. Ordoński. Między innemi, poruszył sprawę *istnienia* Umowa Zbiorowej, co stwierdzili jednogłośnie przedstawiciele Pozedu na Śląsku, na odbytej poprzednio konferencji, a którą zebrani postanowili jednomyślnie przestrzegać.

Podobne zebranie odbyło się we Lwowie dn. 17 grudnia r. z. pod przewodnictwem kol. Bronikowskiego. Referat na temat powyższy, wygłosił tu również kol. Ordoński—kolegom zaś zagranicznym, przetłomaczył go kol. Bronowski. W powziętej rezolucji postanowiono stać na straży interesów Polzawidu i napiętnować na każdym kroku złą wolę ludzi wrogo do naszej organizacji usposobionych. Na zebraniach tak w Katowicach, jak i we Lwowie byli wszyscy artyści tamże przebywający, jak również i pośrednicy.

Nowa placówka w Równem Woł. Dzięki usilnym staraniom kol. Bolskiego, powstała w Równem nowa placówka pod nazwą „Artel," której otwarcie nastąpiło 1 stycznia r. b. Placówka ta, jako kabaret-dancing ma szanse powodzenia, ze względu na to, iż jest tam dotychczas tylko jedna tego rodzaju t. j. Nowy Świat, a przed kilku laty było ich cztery i wszystkie miały dostateczną frekwencję.

Związek fortancerzy. W Warszawie powstał nowy związek zawodowy tym razem fortancerzy. Związek łączy w jedną organizację wszystkich zawodowych tancerzy towarzyskich, zarobkujących tańcem w lokalach publicznych. Prezesem związku wybrano baletm. E. Kuryłę. Związek mieści się w lokalu drogerzystów w Warszawie, Ztota 58.

Ze Związku Teatrów Ludowych. Związek Teatrów Ludowych w Warszawie zorganizował 8-mio miesięczny kurs korespondencyjny dla kierowników i reżyserów teatrów ludowych.

Kurs ten ze zrozumiałych przyczyn wzbudził u miłośników sceny wielkie zainteresowanie. Program kursu obejmuje wszelkie przedmioty z zakresu teatrologji. Wykłady prowadzone przez wybitnych znawców lite-

rackich i artystycznych dają bogaty materjał teoretyczny i praktyczny.

Każdy komu dobro sceny ludowej leży na sercu, a przedewszystkiem wszyscy kierownicy i reżyserzy teatrów amatorskich powinni skorzystać z wymienionego kursu.

Opłata za wykłady wynosi miesięcznie zł. 6.

Informacje i zapisy przyjmuje Związek Teatrów Ludowych w Warszawie ul. Tamka 1. Tel. 238-58 P. K. O. 3464.

Piąty Walny Zjazd Związku Teatrów Ludowych w Warszawie odbędzie w dniu 2 lutego 1930 roku. Program zjazdu między innemi obejmuje sprawozdanie z dziesięciolecia istnienia Związku, pokazy i referaty z dziedziny teatru ludowego w Polsce, oraz cały szereg doniosłych zagadnień z dziedziny kultury teatralnej na wsi i w mieście. Zjazd zapowiada się bardzo liczne co tłumaczyć należy tem, że coraz większe rzesze interesują się teatrem ludowym.

Uczestnicy korzystać będą z zniżki kolejowej. Bliższe informacje oraz szczegółowy program wraz z kartą uczestnictwa wysyła na żądanie: Związek Teatrów Ludowych, Warszawa, ul. Tamka 2.

Kino „Akropolis" (dawn. „Rococo"). Od szeregu lat kino, aczkolwiek położone w centrum miasta, stale zmienia swoje oblicze. Mieliśmy tam najrozmaitrze imprezy; teatrzyki literackie, operetkę reprezentacyjną i z powrotem dziś jest kino, a ponieważ kierownictwo przerwało nadprogramowe występy artystów, oczekujemy dalszych zmian nazw tego lokalu.

Orpheum-Music Hall (ul. Bielańska dawn. „Nowości"). Nareszcie w stolicy powstało przedsiębiorstwo na wzór zagranicznych imprez widowiskowych Program atrakcyjny zasilono występami artystów z Zaspu (?), w skład przedsiębiorców wszedł p. Witteberg, co świadczy, że biura zarobkowe w zapośredniczaniu artystów poważnie rentują.

Noc Sylwestrowa. Żniwo dla artystów wszelkiego rodzaju w tym roku niedało przewidywanych wyników, ale naogół nie narzekano, Frekwencja w lokalach ilościowo była duża, ale jakościowo b. słaba. Nocne imprezy w kinach za wyjątkiem „Colosseum" gdzie w programie święcił tryumfy, nasz duet Kamińska-Gronowski, a kasa dała 17 tysięcy, prawie nie udały sięa przejściowi dyrektorzy poważnie dołożyli.

Zerwanie kontraktu we Lwowie. W bieżącym miesiącu dyrekcja kaw. »Louvre« we Lwowie zerwała umowę z kol. Lados z powodu choroby jednego z członków zespołu, dzięki interwencji Sekretarza Generalnego kol. T. Ordońskiego oraz współdziałanie kol. kol. B. Bronowskiego F. Pilarskiego, jak również całego zespołu pracującego obecnie w «Louvre» w osobach: kol. kol. Lockraja, Modrzewskie, Gerasówny i Brzezińskiego, zatarg został zlikwidowany, a duet Lados pracuje nadal.

Paryż. Sekretarz Generalny naszej organizacji otrzymał listy temi dniami od kol. kol. Janaszka i Aleksandryjskiego z Paryża w których wspomniani koledzy ilustrują całokształt spraw widowiskowych we Francji.

Treść listów z braku miejsca podamy w następnym numerze.

Podziękowanie.

Kol. A. Porębińska i kol. Żwirski-Malicki ofiarowali dla bibljoteki Pol. Z. A. Wid. razem 60 książek, za co niniejszem dziękujemy.

Sekretarjat.

Podziękowanie.

Kol. i Kol. oraz Sympatykom naszej organizacji, którzy podczas egzaminu dn. 12 grudnia 1929 r. drobnymi darami pieniężnymi (wzamian wstępów) przyczynili się do uzyskania kwoty 43 zł. na cele bibljoteki Polzawidu, składam serdeczne podziękowanie.

W. Derbicz
bibljotekarz

PODZIĘKOWANIE.

Wszystkim Którzy oddali ostatnia posługę: Kol. ś. p. Irenie Janiszewskiej, a szczególnie
Kol. Basi Barskiej
Kol. Ewie Wnównie i
Duetowi węg. Mimi and Steff
którzy pomimo b. znacznego oddalenia cmentarza i niesprzyjających warunków atmosferycznych, odprowadzili Ją aż do grobu, składa serdeczne podziękowanie

Zarząd Główny Pol. Z. A. Wid.

Podziękowanie.

Kol. Halina Dębska nadesłała z Kalisza 18 książek dla bibljoteki Polzawidu za co składamy podziękowanie

Sekretarjat.

Adresy Artystów Pol. Z. A. Wid.

Aleksandryjscy, duet taneczny
w tournée naokoło świata

Astroff, kierownik baletu
Czerniowce—Rumunja

Amors Feliks, muzyk excentryk
Warszawa —Polzawid

Albatros, gimnastycy napowietrzni
Biała—Komorowice. 57

Aleksandryjska Mary, tancerka
Skierniewice—Kino Sayr

Anikoff (Korzeniewskie), duet tan.
Warszawa—Moulin Rouge

Anina, Grudziądz—Szydzik

Bajcn Kazimierz, komik salonowy
Bydgoszcz—Kino teatr Oko i kab. Maxim

Bayer Jan, recytator kuplecista
Poznań, ul. Żydowska 27 u p. Bilskich

Barańscy, figurowa jazda na rowerach
Suchodniów willa Barańskich

Bruszewscy, akt. wid. i trio taneczne
Bielsko—Kab. Tabarin

Boczkowski Maks, komik grotesk.
Warszawa—Polzawid

Bolski Eugenjusz, humorysta
Warszawa, Polzawid Pośred. pracy

Barska Basia, tancerka
Wilno—Polonja

Bogutówna Hanka, tancerka
Wilno—Polonja

Branicka Henryka, tancerka
Warszawa—Polzawid

Brzeziński Franciszek, monolog. i conf.
Lwów—Louvre

Bronowski Bronisław. autor-humor.
Lwów—Casino de Paris

Białosówna Marja, tancerka
Warszawa—Polzawid

Blondis Helena, tancerka
Katowice—Apollo

Butuzow Lola, tancerka
Lwów—Casino de Paris

Charmel Małgorzata, tancerka klas.
Kraków—Moulin Rouge

Chełmińska Halina, subretka
Lublin—Frascati

Czarnecki Jan, kapelmistrz
Warszawa—Polzawid

Czykielewska Zofja
Poznań—Savoy

Dore i Fernando, duet taneczny
Warszawa—Nitouche

Dąbrowska Jadwiga, wodewilistka
Piotrków—rest. Ptaszyńskiej

Domański Henryk, hum. wirt. na org.
Kraków—Carlton

Derbicz Wiktor, humorysta
Suwałki—Kino

Dracowa Marja, wodewilistka
Lwów—Louvre

Darowski Stefan, kupl. wirt. na org.
Warszawa, Tamka 28.

Din-Don, komicy satyr-muzyk.
Warszawa—Kino Kometa

Dobrowolska Marja, tancerka
Warszawa—Kab. Apollo

Drwęski Zygmunt, autor humorysta
Krynica—Zacisze

Danecka, pieśniarka
Poznań—Atlantic

Dębska Halina, tancerka
Katowice—Eldorado

Denis, kierownik baletu
Lwów—Kaw. warszawska

Danówna D., pieśniarka
Gdynia—Dom Kuracyjny

Eddi i Theo, komicy muzykalni
Warszawa, Cicha 8 m. 8

Erwestówna Ida, subretka
Warszawa—Kometa

Edgar Ellen, zagadka 20 wieku
Gniezno—Kino-teatr Apollo

Erwestowie, duet charakter.
w tournée po Polsce

Fellini, typy charakteryst.
Warszawa—Polzawid

Francesko, cyrk własny
Wołkowysk—Cyrk Zanetta

Florance Lidja, tancerka
Warszawa—Nitouche

Garina Wala, pieśniarka
Warszawa—Victorja

Galska Loda, pieśniarka
Warszawa—Czary

Gajewska Cecylja, kier. baletu
Kraków—Teatralna

Głowacka Rela, wodewilistka
Stanisławów, Kawiarnia—Warszawa

Gronowski i Kamińska, duet tan.
Warszawa—Colosseum

Gerasówna Wanda, tancerka
Lwów—Louvre

Grey Rita, subretka
Warszawa—Victorja

L. Goetze, tancerka
Radom—Rest. à la Hawelka

Gussau Nelly, tancerka
Stanisławów, Kaw. Warszawa

Guzik Ludwik komik gimn.
Warszawa—Polzawid

Górska Marja, piosenki ludowe
Radom—à la Hawełka

Holctreger Albert, pianista-akomp.
Kraków—Teatralna

Halicka, subretka
Warszawa —Polzawid

Indra Mea Mara, tancerka
Lublin—Ermitage

Iljina śpiewaczka
Piotrków—Polonja

Iwasiow i Woroncewicz, duet oper.
Katowice, Atlantic

Ichnowski Marcin fig. jazda na row.
Suchodniów willa Barańskich

Janiszówna, pieśniarka
Brześć n|B.—Renesans

Janaszkowie, charakt. duet śp. tan.
w tournée naokoło świata

Jaśkowski Edward, humor. ekscentr.
Lwów—Warszawska

Jankowska Janina, subretka
Gdynia—Kaszubski

Jędrzejewska Julja, śpiewaczka
Warszawa—Polzawid

Jacobini Kazimierz, iluzjonista
Warszawa—Kino Znicz

Kotowski Zdz. kier. baletu
Przemyśl—Kawiarnia Louvre

Karkowski Ney, duet taneczny
Warszawa—Morskie Oko

Kaniewscy, duet taneczny
Warszawa—Hel

Kochański Zdzisław, piosenkarz conf.
Katowice—Moulin Rouge

Kossakowski Wiktor, humorysta
Grudziądz, Narutowicza 20 p. Orentowicz

Krajewska Weronika, tancerka
Lublin—Kabaret Frascatti

Kołosowska Elżbieta, tanc. charakt.
Tczew—Kab. Grand.

Kondracki Marjusz, piosenk. humor.
Warszawa—Momus

Kilińscy, duet taneczny
Warszawa—Kometa

Karczewscy, charakt. duet taneczny
Warszawa—Wrobel

Koronkiewicz Helena, tancerka
Sosnowiec—Locarno

Kostuszówna, tancerka
Warszawa Sosnowa 14 m. 12

Kara Kairo
Poznań—Splendid

Kwiatkowska Czesława śpiewaczka
Równe—Artel

Kańkowski żongler
Brześć n|B.—d. własny

Lużwiński Henryk, humorysta
Warszawa—Kino Era

Lados, akt na rowerach
Lwów—kaw. Louvre

Larys Lili, tancerka
Zakopane—dancing Jaszczurówka

Lubicki Stefan, piosenkarz i conf.
Warszawa Nowy Świat 26 m. 31.

Leszko Stanisława, tanc. klasyczna
Wilno—Polonja

Lilipuci (trupa)
Gdańsk—Kaiserhof

Lińska, śpiewaczka
Warszawa—Polzawid

Larino Sonia tancerka
Pruszków—Lutnia

Łukasiewicz Mieczysław, piosenkarz
Koluszki Kino Kolejowe

Melerwilowie, duet taneczny
Warszawa—Helios

Merkel Hansi, tancerka klas.
Kraków—Moulin Rouge

Malicki (Żwirski), humorysta
Warszawa, Kino Mewa

Morawska Wacia, subretka
Warszawa —Kino Świt

Messalini, imitator kobiet
Kalisz—Kino

Mellerowicz, humorysta
Warszawa—Polzawid

Małeckie (siostry), tancerki
Warszawa—Varsowie

Manoli Józef, imitator dźwięków
Łódź, Hotel Savoy

Morecka, subretka
Siedlce, Kino Światowid

Mirski Miecio, komik-humor.
Kraków—Moulin Rouge

Matuszewski Fr., kierownik baletu
Warszawa -Saski

Mill Mila, subretka
Kraków—Moulin Rouge

Modrzewska G., kuplecistka
Lwów—Louvre

Malinowska Hela
Katowice Moulin Rouge

Niksarski i Żukowska, duet tan.
Lublin—Frascati

Nałęczówna Kazimiera, tancerka
Warszawa Kino Świt

Odrobiński E., humorysta
Równe—Nowy Świat

Ordon Mieczysław, piosenkarz
Równe—Artel

Olesławski, humorysta
Brześć n|B. Renaisance

Ordoński T., sekretarz generalny
Warszawa—Polzawid

Okonis, duet tan.-akr.
Warszawa—Rest. Varsovie

Orlicz
Poznań—Atlantic

Pakulska Anna, kuplecistka
Grudziądz—Kab. Szydzik

Paluli's, komik-ekscentryk
Cyrk Warszawski

Porębińska Anna, tanc. charakt.
Warszawa—Varsovie

Polux-Ostrowski, akrobaci gimnast.
Pruszkow, ul. 3 Maja 11 m 6.

Połoński Arkadjusz, humorysta
Brodnica n|Drw.—Strzelnica

Podolska Marja, subretka-wodewilistka
Warszawa—Polzawid

Pilarski Fr., humorysta
Lwów, Tarnowskiego 10.

Platonoff, jazz-piosenkarz
Katowice—Trocadero

Poraj-Porecka, śpiewaczka
Warszawa—Lij

Renówna Rena, subretka
Gdynia—Dom Kuracyjny

Rączka Józef, piosenkarz
Tczew Kaw. Grand

Rybakowa Julja, śpiewaczka
Nowy-Świat 26 m. 31.

Renard Ryszard, humor. autor
Poznań—Moulin Rouge

Reden Edward, autor humorysta
Warszawa—Kino Czary

Rej Edward, autor humorysta
Warszawa—Astra

Rostowiecka Inez, tancerka
Toruń—Trzy Korony

Ref-Ren, humorysta conf.
Warszawa—Lij

Senkowska Halina, tanc. charakt.
Równe—Artel

Sadowski Władysław, humorysta
Warszawa—Helios

Sirotina Wiera, śpiewaczka
Częstochowa—Elibor

Syrena, balet **(Wojciechowskiej)**

Stanisławscy, kwartet humor.
Warszawa—Muza

Sławski Józef, piosenkarz conf.
Lwów, Supińskiego 20

Staruszkiewicz Józef, prezes P. Z. A. W.
Warszawa, Złota 50 m. 34.

Szremski Roman, humorysta autor
Włocławek—Kino Nowości

Szpakowski Aleks., humor. grotesk.
Rewja objazdowa w tournée

Sachalińska Elwira, tancerka
Inowrocław—Pod Lwem

Stański, recytaror conf.
Siedlce kino Światowid

Su i Lokway, duet taneczny
Lwów—Kaw. Louvre

Stachowscy, duet muzyk. kom.
Toruń—Pod Orłem

Stanley, fakir (art. zagr.)
Warszawa—Kometa

Struwe tancerka
Kalisz—Wypiszczyk

Scotowa, kier. baletu
Grudziądz—Kab. Szydzik

Stańska,
Wilno—Europa

Solari - Sonia, tancerka
Warszawa —Moulin Rouge

Szafryk Anna kobieta żaba
Warszawa Samborska 1

Skrzetuska
Poznań—Atlantik

Seres Hilda
Kalisz—Wypiszczyk

Szafryk K. duet muzyk.-humor.
Warszawa, Samborska 1

Ściwiarski Janusz, humorysta
Warszawa—Kino Świt

Świcz
Grudziądz—Mazurka

Śiidzień Michał Rzymscy gladjatorzy
Baranowicze, ul. Szosowa 26

Tańska Ada, subretka
Krynica dan. Zacisze

Tarasiewicz, „tajemniczy kufer"
Skierniewice Pamięcka 7 m 5

Topolski Stefan, humorysta
Gniezno—Kino-teatr Apollo

Trzosalscy, balet
Warszawa—Czary

Tropocaro,
Warszawa, Nowy Świat 37 Hotel Łódzki

Tiuryn Wiktor, piosenkarz
Kraków—Miraż

Turandot balet
Przemyśl—Louvre

Walewska Mila, wodewilistka
Stanisławów—Pasaż

Welin Jerzy, piosenkarz humor.
Sosnowiec—Locarno

Werlińska, subretka
Warszawa Era

Wieczorowska Mila, tancerka
w tournée zagranicą

Wyględowscy, 6 osób
Będzin —Kino Corso

Wąsowicz, duet wok. tan.
Gdynia, Kaszubski

Woroncewicz Iwasiow, duet
Katowice—Atlantic

Wesołowski, humorysta
Gdynia—Kaszubski

Valery, kierownik baletu
Lwów—Imperial

Vica i Jvor, duet taneczny
Siedlce—kino-teatr 22 p p.

Zagórska Wanda, śpiewaczka
Warszawa —Polzawid

Zamojska Marja, pieśniarka ludowa
Poznań—Moulin Rouge

Zamorska Julja, subretka
Warszawa—Polzawid

Zatorska Mary, subretka
Kielce—Hotel Europa

Zielińska Katia, pieśniarka
Lwów—Kaw. Warszawa

Zielińska Roma, wodewilistka
Warszawa—Moulin Rouge

Zwidlicz Wacław, humorysta
Gdynia—Dom Kuracyjny

Żarska Ola, humorystka
Warszawa, Kino Era

Żukiewicz Hanka, kuplecistka
Warszawa Złota 49

Żwirski,
Warszawa, Kino Mewa

Zarząd Główny Polskiego Związku Artystów Widowiskowych niniejszym zawiadamia P. P. Dyrektorów oraz Koleżanki i Kolegów, że p. JAKÓB MILLER z dniem dzisiejszym przestał być współpracownikiem Społecznego Biura Pośrednictwa Pracy — Oddział we Lwowie (pismo p. S. Pomeranza Kierownika tegoż biura z d. 9 b. m.)

Wobec powyższego przestrzegamy przed przyjmowaniem za pośrednictwem p. Millera kontraktów na pracę, gdyż będą one w każdym kierunku unieważniane, jak również ostrzegamy przed wpłacaniem pieniędzy p. Millerowi, na rachunek p. Pomeranza.

ZARZĄD GŁÓWNY

„TURANDOT"

Pierwszorzędny Balet Rewjowy
ZDZISŁAWA KOTOWSKIEGO

6 eleganckich girls

Tańce akrobatyczno-klasyczne i ekscentryczne
Numery śpiewno-taneczne

Conferencierka w dobrym tonie	Fenomen małpiej inteligencji	Tańce Parkietowe **„Moderne"**
Szykowne i Efektowne Kostjumy	**Małpka „Ajsza"** występuje w balecie jako girls	**5 numerów na każdą zmianę programu**

STYCZEŃ: Przemyśl, **Kawiarnia Bar „LOUVRE"**

WOLNI na luty 1930 roku

Wszędzie wielkie powodzenie.

Angażowani przez Społeczne Biuro Pośrednictwa Pracy przy Polzawidzie Oddział Katowice Szopena 9. kier. G. Eisenberg i W. Reis.

KAWIARNIA „ATLANTIC“
KATOWICE

Przebojowy Program Styczniowy

Bella Tapio

Nowoczesna tancerka klasyczna

Trio Black and White Diamands

Oryginalny step i excentryczne tańce

Bobby and Mary-Dziuk

Duet akrobatyczno excentryczny
ŚMIECH PRZEZ CAŁY WIECZÓR

IWASIOW i WORONCEWICZ

znany duet śpiewno taneczny

Program zaangażowany za pośrednictwem P. P. Eisenberg i Reis.

Orkiestra taneczna „CRAZY KIDDIES“ JAZZ

Dyr.
Fr. Związek.

Redakcja: Warszawa, Złota 36 — 303-55.

Wydawnictwo: „Polski Związek Artystów Widowiskowych“ Redaktor: **Zygmunt Turkus**

Druk. Wład. Kalinowski, Warszawa, Nalewki 8, tel. 230-47.